

Miras Yapılarının, Ören Yerlerinin ve Alanlarının Muhafaza Edilmesi ile ilgili Xi'an Deklarasyonu (ICOMOS, 2005)

Xi'an Declaration on the conservation of the Heritage Buildings, Sites and Areas

21 Ekim 2005 tarihinde
Çin'in Xi'an kentinde
15. ICOMOS Genel Kurulu'nda
Kabul edilmiştir

Son şekli – 22.10.2005

Giriş

ICOMOS Çin'in daveti üzerine 17 – 21 Ekim 2005 tarihleri arasında Çin'deki tarihi Xi'an kentinde 15. ICOMOS Genel Kurulu ve ICOMOS'un insanlığı'nun sürekli gelişiminin bir parçası olan Dünya kültürel mirasının korunması ve muhafaza edilmesindeki uzun soluklu mücadelesinin 40. yıldönümü kutlamaları münasebetiyle bir araya gelerek;

Genel Kurul'un Anıtlar ve Ören yerleri konulu Uluslararası Sempozyumu – Değişen Kent Çevrelerinde ve Kırsallarda Kültürel Mirası Muhafaza Etmek – sırasında paylaşılan, Çinli ve dünya çapındaki otoritelerin, kurumların ve uzmanların tarihi kentler, araziler, deniz alanları, kültürel güzergahlar ve ören yerleri gibi miras yapılarını, ören yerlerine ve alanlarına hızlı değişim ve gelişim bağlamında yeterli özen ve idarecilik gösterilmesi konusundaki geniş örnek, vaka ve fikir yelpazesinden yararlanarak;

Anıtları ve Ören Yerlerinin Korunması için Uluslararası Tüzük'e – Venedik Tüzüğü (1964) – ve bu Tüzük'ten, özellikle Nara Özgünlük Belgesi (1994) ve Asya'daki Tarihi Muhitlerin Muhafaza Edilmesi konulu Hoi An Deklarasyonu (2003), Bam'ın Kültürel Mirasının Geri Kazanılması Deklarasyonu (2004), ve Asya'daki Tarihi Kentler ve Alanlarda Turizm konulu Seul Deklarasyonu (2005) yanı sıra ICOMOS Ulusal ve Uluslararası Komiteleri aracılığı ile esinlenen pek çok metinde ifade edilen Uluslararası ve mesleki ilgi alanlarını dikkate alarak;

Sit Alanlarını ve Peyzajların Karakter ve Güzelliklerinin Korunmasına yönelik tavsiye kararı(1962), Kamu ve Bireyler Tarafından Tehlikeye Atılan Kültürel Mülkiyetin Korunmasına yönelik tavsiye kararı(1968), Tarihi Alanların Korunması ve Çağdaş Roller ile ilgili Tavsiye Kararları (1976), Manevi Kültürel Mirasın Korunması Kongresi (2003) ve daha da belirgin olarak, orijinalliğin niteliği olarak tescilli eylemsel ilkelerin, tampon bölgeler kurulması yoluyla korunması gerektiğini ve bunun getirdiği ICOMOS, UNESCO ve diğer ortaklar arasındaki, Viyana Memorandumu'nda (2005) ifade edilen, özgünlük ya da tarihi kentsel alanların muhafaza edilmesi gibi konularda gelişim için yapılan Uluslararası ve disiplinler arası işbirliği fırsatı Dünya Mirası Kongresi (1972) ve Çalışma İlkeleri bağlamında,

Kentlerin, kırsal alanların ve miras yollarının, yaşam tarzları, tarım, gelişim, turizm ya da büyük çaplı doğal ya da insana dayalı felaketlerden kaynaklanan hızlı ve artağan değişimine yeterli derecede eğilmeye ve bu değişim süreçlerinin kültürel mirasın özgünlük, anlam, değerler, bütünlük ve çeşitlilik zenginliğinin karşısında oluşturduğu tehdidi azaltmak için miras yapılarının, ören yerlerinin ve alanlarının anlamlı mevcudiyetlerinin yeterince tanınmasına, korunmasına ve desteklenmesine olan ihtiyacı vurgulayarak,

15. ICOMOS Genel Kurulu katılımcıları, hükümetler arası kuruluşlara ve sivil toplum kuruluşlarına, ulusal ve yerel mercilere ve mevzuat, politikalar, planlama süreçleri ve idari yollarla dünyanın miras yapılarının, ören yerlerinin ve alanlarının daha iyi korunup muhafaza edilmesine katkıda bulunabilecek tüm kurum ve uzmanlara hitaben aşağıdaki ilkeler ve tavsiyeler Deklarasyonunu kabul etmektedirler.

Mekanın Miras Anıtlarına, Ören Yerlerine Ve Alanlarına Katkısının Kabul Edilmesi

1. Bir miras yapısının, ören yerinin ya da alanının bulunduğu mekan, söz konusu miras yapısının, ören yerinin ya da alanının öneminin ve ayırt edici özelliğinin bir parçası olan ya da bu öneme ve ayırt edici özelliğe katkıda bulunan birinci dereceden ve müeccel bir ortam olarak tanımlanır.

Fiziksel ve görsel yönlerin ötesinde mekan, doğal çevre ile etkileşimi içerir; mevcut ve dinamik kültürel, sosyal ve ekonomik bağlamın yanı sıra ortamı yaratan ve biçimlendiren geçmiş ya da güncel sosyal ya da manevi uygulamalar, gelenekler, geleneksel bilgiler, faaliyetlerin ve diğer manevi kültürel miras özelliklerinin uygulandığı.

2. Münferit binalar ya da tasarlanmış alanlar, tarihi kentler ya da kentsel çevreler, kırsallar, deniz çevreleri, kültür yolları ve ören yerleri de dahil olmak üzere çeşitli ölçeklerdeki miras yapıları, ören yerleri ya da alanlar önemlerini ve ayırt edici özelliklerini algılanan sosyal ve manevi, tarihi, sanatsal, estetik, doğal, bilimsel ya da diğer kültürel değerlerden alırlar. Ayrıca önemlerini ve ayırt edici özelliklerini fiziksel, görsel, manevi ve diğer kültürel bağlam ve ortamlardan da alırlar.

Bu ilişkiler bilinçli ve planlanmış bir yaratıcı eylemin, manevi inanışların, tarihi olayların, toplu ve organik bir sürecin zaman içinde kültürel gelenekler vasıtasıyla kullanımının sonucu olabilir.

Çeşitli Bağlamlardaki Mekanların Anlaşılması, Belgelenmesi Ve Yorumlanması

3. Mekanı anlamak, belgelemek ve yorumlamak, herhangi bir yapının, ören yerinin ya da alanın tanımlanması ve değerinin bilinmesi için gereklidir.

Mekanın tanımlanması, miras kaynağının çevresindekilerin tarihi, evrimi ve karakteri hakkında fikir sahibi olmayı gerektirir. Mekanı tanımlamak, vusul tecrübesini ve miras kaynağının kendisini dahil etmek için birden fazla unsuru göz önüne alma sürecidir.

4. Mekanı kapsamlı bir biçimde anlamak için çok disiplinli bir yaklaşım ve çeşitli bilgi kaynaklarının kullanılması gerekmektedir.

Kaynaklar, resmi kayıtlar ve arşivler, sanatsal ve bilimsel açıklamalar, sözlü tarih ve geleneksel bilgi, yerel ve ortak toplulukların bakış açılarının yanı sıra görüş ve manzaraların/görünümlerin analizlerinden oluşur.

Tarihin, topografyanın, doğal çevre değerlerinin yanı sıra kültürel gelenekler, ayinler, ruhani faaliyetler ve kavramların kullanımı ve diğer unsurlar mekanın manevi ve maddi değer ve boyutları hakkında tam bir yelpaze oluşturulmasına katkıda bulunur. Mekanın tanımlanması, mekanın karakterini, değerlerini ve miras kaynağı ile ilişkisini dikkatli bir biçimde ifade etmelidir.

Mekanları Muhafaza ve İdare Etmek İçin Planlama Araçları ve Uygulamalarının Geliştirilmesi

5. Mekanların sürdürülebilir bir şekilde idare edilmesi için etkili planlama ve yasama araçlarının, politikalarının, stratejilerinin ve uygulamalarının kullanılması için, bu unsurlar içinde kullanıldığı yerel ya da kültürel bağlamı yansıtırken uygulamada kararlılık ve devamlılık olması gerekmektedir.

Mekanları idare etmekte kullanılan araçlar belirli yasama tedbirleri, mesleki eğitim, geniş kapsamlı muhafaza ve idare etme sistemlerinin geliştirilmesi ve yeterli mirasın etkisini değerlendirme yöntemlerinden oluşur.

6. Miras yapıları, ören yerleri ve alanları ile ilgili mevzuat, düzenlemeler ve koruma, muhafaza etme ve idare etme ilkeleri, bu yerlerin etrafında, mekanın önemini ve ayırt edici özelliklerini yansıtan ve muhafaza eden bir koruma bölgesinin ya da tampon bölgenin kurulmasına katkıda bulunmalıdır.

7. Planlama araçlarına mekanlardaki artan ya da hızlı değişimin etkilerini etkili bir biçimde kontrol altında tutabilmeye yönelik hükümler dahil edilmelidir..

Yeni kamu ya da özel gelişimleri ile miras yapıları, ören yerleri ve alanları arasındaki gözle görülür ufuk çizgileri, görüş hatları ve yeterli mesafe, değerli mekanlarda uygunsuz görsel ve mekansal tecavüzler ve arazi kullanımına karşı korunmada kilit unsurlardır.

8. Miras yapılarının, ören yerlerinin ve alanlarının değeri üzerinde etkisi olan tüm yeni gelişimlere miras üzerinde etki değerlendirmesi şartı getirilmelidir.

Miras yapıları, ören yerleri ve alanlarının bulunduğu mekanlar dahilindeki gelişmeler, bu yerlerin değerini ve ayırt edici özelliğini olumlu bir biçimde yorumlamalı ve bunlara katkıda bulunmalıdır.

Değişimden Etkilenen Mekanların Takip ve İdaresi

9. Değişim oranı ile değişim ve dönüşümün miras yapıları, ören yerleri ve alanları üzerindeki bireysel ve toplu etkileri, takip ve idare edilmesi gereken devamlı bir süreçtir.

Kentsel ya da kırsal alanların, yaşam biçimlerinin, ekonomilerin ya da doğal çevrelerin aşamalı ve hızlı dönüşümü, sürdürülebilir bir biçimde ya da telafi edilemez bir biçimde mekanın miras yapısı, ören yeri ya da alanının değerine olan özgün katkısını etkileyebilir.

10. Miras yapılarının, ören yerlerinin ve alanlarının mekanlarındaki değişimler, kültürel değer ve ayırt edici özelliklerin geri kazanılması için kontrol altında tutulmalıdır.

Miras yapıları, ören yerleri ve alanları üzerindeki değişimi kontrol altında tutmak, zorunlu olarak değişimi önlemek ya da engellemek demek değildir.

11. Takip etme, çürümeyi, değer kaybını ya da önemsizleştirmeyi önlemeye ve düzeltmeye yönelik olduğu kadar değer kazandırmaya ve ölçmeye yönelik yaklaşımlar ve eylemler de kullanıp muhafaza etme, kontrol etme ve yorumlama uygulamalarında gelişim öne sürmelidir.

Nitel ve nitel göstergeler geliştirilerek mekanın miras yapısı, ören yeri ya da alanının önemine olan katkısını değerlendirmelidir.

Takip göstergelerine manzaraya tecavüz, ufuk çizgileri ya da açık alanlar, hava kirliliği, gürültü kirliliği yanı sıra ekonomik, sosyal ve kültürel boyutlar gibi fiziksel unsurlar dahil olmalıdır.

Mekanların Muhafaza Ve Kontrol Edilmesinde İşbirliği Ve Bilinçlendirme İçin Yerel, Disiplinler Arası Ve Uluslararası Topluluklar İle Birlikte Çalışma

12. Ortak ve yerel topluluklar ile işbirliği ve ilişki, mekanların muhafaza ve kontrol edilmesi için sürdürülebilir stratejiler geliştirmede önemli bir parçadır.

Disiplinler arası ilişki, mekanların muhafaza ve kontrolünde Standard bir uygulama haline gelecek şekilde teşvik edilmelidir. İlgili kültürel miras alanları mimari, kentsel ve bölgesel planlama, kırsal planlama, mühendislik, antropoloji, tarih, arkeoloji, etnoloji, iyileştirme ve arşivlerdir.

Doğal miras alanındaki kurum ve uzmanlarla işbirliği de miras yapılarının, ören yerlerinin ya da alanlarının mekanlarında tanımlanması, korunması, sunulması ve yorumlanmasında iyi uygulamaların ayrılmaz bir parçası haline gelecek şekilde teşvik edilmelidir.

13. Muhafaza etme amaçlarını desteklemek, koruma araçlarının etkinliğini arttırmak, planlama ve diğer araçların idaresinin yanı sıra işbirliğini ve bilgi paylaşımını desteklemek için mesleki eğitim, yorumlama, toplumsal eğitim ve kamu bilinci teşvik edilmelidir.

Münferit miras yapılarının, ören yerlerinin ve alanlarının muhafaza edilmesi yoluyla elde edilen deneyim, bilgi ve araçlar, söz konusu yapı, ören yeri ve alanların mekanlarının kontrolünü tamamlayacak şekilde geliştirilmelidir.

Miras yapılarının, ören yerlerinin ve alanlarının araştırılması, değerlemesi ve stratejik planlaması için mali kaynak ayrılmalıdır.

Çeşitli boyutlarıyla mekanın önemi konusundaki bilinç, karar verirken mekanın manevi ve maddi boyutlarını dikkate alması gereken uzmanların, kurumların, ortak ve yerel toplulukların ortak sorumluluğudur.

21 Ekim 2005'de Çin'in Xi'an kentinde kabul edilmiştir.

Öđrenci Çevirmen: Mert Erdil

Öđrenci Proje Asistanı: Gözde řakar